ברטנורא על מסכת נדרים

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

geulaquiz.com

פרק א

א **כל כנויי נדרים כנדרים.** בגמרא מוקמינן דרישא דמתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, כל ידות נדרים כנדרים, כל כנויי נדרים כנדרים. אלו הן ידות נדרים האומר לחבירו מודר אני ממך מופרש אני ממך וכו׳. אלו הן כנויי נדרים קונם קונח קונס וכו׳. ידות נדרים, כמו בית יד של כלי שאוחזין אותו בו, כך ידות נדרים שבהם הנדרים נאחזים. כנויי נדרים, כמו המכנה שם לחבירו [בבא מציעא נ״ח:], שאינו עיקרו של שם:

מודר אני ממך. אם אמר אחד מלשונות הללו, מודר אני ממך שאיני אוכל לך ושאיני טועם לך, או מופרש אני ממך שאיני אוכל לך ושאיני טועם לך, או מרוחק אני ממך שאיני אוכל לך ואיני טועם לך, הוא ידות נדרים ואסור לאכול ולטעום עמו. אבל אם אמר לו מודר אני ממך בלבד, אין במשמעות דבריו אלא שלא ידבר עמו. ומופרש אני ממך בלבד, משמע שלא ישא ויתן עמו. ומרוחק אני ממך בלבד, משמע שלא ישב בארבע אמותיו. ואינו אסור לאכול עמו אא״כ פירש ואמר עם כל אחד מלשונות הללו, שאיני אוכל לך ושאיני טועם לך:

רבי עקיבא היה חוכך וכו׳ כלומר מחכך שפתיו זו בזו ולא רצה לאסור בפירוש, אבל היה נראה מדעתו שהיה אוסר:

כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה. אם אמר הרי עלי כנדרי רשעים שנדריהם נזיר וקרבן שבועה אם אוכל ככר זו, ועבר ואכלה, חייב להיות נזיר שלשים יום ולהביא קרבן עולה וחייב מלקות כעובר על שבועת ביטוי, שהרי הזכיר בנדרו נזיר וקרבן ושבועה. ומה שאמר כנדרי רשעים, לפי שהרשעים הם שנודרים ונשבעים, לא הכשרים, שהכשרים יראים שלא לעבור על בל תאחר ונזהרים שלא להוציא שבועה מפיהם, ולפיכך כנדרי כשרים לא אמר כלום:

כנדבותם נדר בנזיר ובקרבן. אם אמר כנדבות כשרים הריני נזיר והרי זה קרבן אם אוכל ככר זו, ואכלה, חייב בנזיר ובקרבן, שהכשרים פעמים נודרים בנזיר לאפרושי מאיסור. ומתנדבים בקרבן שמביאים קרבנם לפתח העזרה ומקדישין אותה שם כדי שלא יבואו בה לידי מכשול. ונדבה היא כשיאמר הרי זו. ונדר הרי עלי. לפיכך הכשרים מתנדבים אבל אינם נודרים, כי היכי דלא ליתו לידי תקלה:

ב **קונם קונח קונס הרי אלו כנויין לקרבן.** לשונות של גוים הם, ויש מהם מי שקורא לקרבן כך ויש מי שקורא כך, ובכל לשון שיאמר מאלו הוא מתפיס בקרבן:

נדר במותא. כלומר נשבע במותא, והוא כינוי של מומתא, שהיא שבועה בלשון תרגום:

ג **לחולין שאוכל לך.** הלמ״ד נקודה פתח, ומשמע לא חולין יהיה מה שאוכל לך אלא קודש:

לא כשר. יהיה, אלא פסול. והיינו קדשים דשייך בהו כשרות ופסלות:

ולא דכי. לא מותר. כמו אייל קמצא דכן, בע״ז [דף ל״ז]. ואע״ג דלשון מותר ואסור שייך נמי גבי נבילה וטרפה ואנן קיי״ל שאין מתפיסין אלא בדבר הנידר והנידב, הואיל ויש במשמעות מותר גם בקדשים, הא תנן סתם נדרים להחמיר, דכיון דדעתו להתפיסו בנדר אמרינן על דבר הנידר נתכוין:

טהור. אם אמר לא טהור מה שאוכל לך:

טמא נותר פיגול. אם אמר טמא מה שאוכל לך, וכן כולם. אסור, שכל אלו דברים הנוהגים בקדשים הם:

כאימרא. כשה של קרבן:

כדירים. כלשכת העצים או כלשכת הטלאים:

כעצים. כגזרי עצים של מערכה:

כאישים. כקרבנות שעל האש:

כמזבח. כקרבנות שעל גבי המזבח:

כהיכל. כקרבנות שבהיכל:

כירושלים. כקרבנות שבירושלים. פירוש אחר. כחומות ירושלים, דקסבר שחומות ירושלים משיירי הלשכה קא אתו:

באחד מכל משמשי המזבח. כגון מזלגות מזרקות ומחתות. אם אמר כמזלגות שאוכל לך, או כמזרקות שאוכל לך, וכן כולם, אף על פי שלא הזכיר קרבן, הרי זה כנודר בקרבן:

רבי יהודה אומר האומר ירושלים. בלא כ״ף, לא אמר כלום. ות״ק פליג עליה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ד **האומר קרבן עולה מנחה חטאת תודה ושלמים.** כל הני קרבנות חובה הם, ותודה נמי דמיא לחובה, דארבעה צריכין להודות, וסלקא דעתך אמינא דאין זה נודר בדבר הנדור:

ורבי יהודה מתיר. משום דאמרן בלא כ״ף דמי לנשבע בחיי הקרבן ובחיי העולה ואין כאן לא נדר ולא שבועה. ורישא אשמועינן דפליג תנא קמא עליה דר׳ יהודה אפילו בירושלים אם הזכירה בלא כ״ף ואמר דהוי נדר. וסיפא אשמועינן דפליג ר״י עליה דתנא קמא אפילו בקרבן עולה ומנחה וכו׳ כשהזכירן בלא כ״ף דלא הוי נדר:

קרבן הקרבן כקרבן שאוכל לך אסור. אע״ג דכל הני שמעינן להו כבר, הקרבן איצטריכא ליה, דסלקא דעתך אמינא בחיי הקרבן קאמר. והא דתנן לקמן בפ״ב הקרבן שאוכל לך מותר, התם הא קרבן קאמר, דמשמע חיי קרבן:

לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר. דנעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך. ואין הלכה כר׳ מאיר.

קונם פי מדבר עמך. ואע״ג דאין נדרים חלים על דבר שאין בו ממש ודבור אין בו ממש, מכל מקום כשאמר קונם פי מדבר עמך אסר הפה מלדבר, והפה דבר שיש בו ממש הוא. וכן יאסרו ידי למעשיהם, ורגלי להלוכן, וכל כיוצא בזה:

פרק ב

א **ואלו מותרין.** חולין שאוכל לך. לסימן בעלמא נקטיה, כשם שחולין שאוכל לך אין צריך שאלה לחכם, כך כל הני דאמרינן במתניתין ברישא אין צריכין שאלת חכם:

כעורות לבובין. היו נוקבים הבהמה מחיים כנגד הלב ומוציאין הלב ומקריבין אותו לע״ז, ותקרובת ע״ז אסור בהנאה:

כחלת אהרן. שהיה ראשון לכהנים. ולא הוי דבר הנדור, שאין חלה ותרומה באין בנדר ונדבה:

הרי זה מותר. דאמר קרא (במדבר ל׳) איש כי ידור נדר, עד שידור בדבר הנדור. וחטאת שאיני אוכל לך דאמרינן בפרק קמא דאסור ואף על פי שאינו דבר הנדור, הוי טעמא, דאפשר שיביא חטאת על ידי נדר, כגון שנדר בנזיר ומתחייב להביא חטאת:

הרי את עלי כאמא. אע״ג דלאו דבר הנדור הוא. חמור מכל הני דלעיל, דצריך התירא מדרבנן אם הוא עם הארץ:

פותחין לו פתח ממקום אחר. כלומר מבקשים לו פתח וטעם לחרטתו. ולא סגי בכדו תהית או לבך עלך. וכל זה שלא יקל ראשו ולא ירגיל לאסור אשתו עליו:

קונם שאיני ישן כו׳ הרי זה בבל יחל מדרבנן. אבל מן התורה אין הנדר חל, דנדרים אין חלים אלא על דבר שיש בו ממש:

קונם שאיני משמשך. בגמרא מקשה, והא משועבד לה והיאך יכול להפקיע שעבודה בנדרו והא הוי כאוסר פירות חבירו על חבירו. ומשני, כגון דאמר הנאת תשמישך עלי קונם, שאסר ההנאה עליו, ואין מאכילין לו לאדם דבר האסור לו:

שבועה שאיני ישן וכו׳ אסור מן התורה, דשבועות חלין בין על דבר שיש בו ממש בין על דבר שאין בו ממש. ואם נשבע שלא יישן שלשה ימים רצופין לילה ויום, לוקה ויישן מיד, מפני שנשבע על דבר שאי אפשר לקיימו:

ב **קרבן לא אוכל לך כו׳** מותר, דהוי כנשבע בקרבן ונעשה כאומר בחיי הקרבן אם אוכל לך שום דבר:

שבועה שלא אוכל לך. ולא אמרינן בחיי שבועה קאמר כדאמרינן בקרבן, דשבועה לית בה מששא ולא שייך לומר בה בחיי שבועה:

שבועה שאוכל לך. זמנין דשבועה שאוכל לך דלא אכילנא משמע, כגון שהיה חבירו מסרב בו לאכול ואמר לא אכילנא לא אכילנא ושוב אמר שבועה שאוכל לך, דלא אכילנא משמע, והכי קאמר בשבועה יהא עלי אי אכילנא לך:

זה חומר בשבועות. לא מצינן לאוקמה אשבועה שלא אוכל לך וכו׳, דמדקתני זה חומר משמע דנדר הוי אלא דאינו חמור כשבועה, וגבי קרבן לא אוכל לך תנן מותר דלא הוי נדר כלל. משום הכי צריך לאוקמה אדלעיל דתנינא קונם שאיני ישן שאיני מדבר הרי זה בבל יחל, ואוקימנא מדרבנן, דמדאורייתא אין הנדר חל אלא על דבר שיש בו ממש, וזה חומר בשבועות מבנדרים, ששבועה חלה אפילו על דבר שאין בו ממש:

תפילין שאני מניח. משום דאסר חפצא עליה, ואינו נראה כנודר לבטל את המצוה שהרי לא קיבל על עצמו, אלא אסר החפץ עליו, ואם יקיים המצוה הויא מצוה הבאה בעבירה ודמי למי שחייב לאכול מצה בלילי פסח ולא מצא אלא מצה של טבל או של הקדש, שאסור לאכלה. אבל כל לשון שבועה הוא אוסר את עצמו מלעשות הדבר, וכיון שהוא מחוייב לעשות המצוה לאו כל כמיניה להפקיע עצמו מחיוב המצוה. ואם אמר הרי עלי קרבן אם אניח תפילין, חל הנדר וחייב להביא קרבן אם הניח תפילין:

ג **חייב על כל אחת ואחת.** ויהיה נזיר שלשים יום אם אמר הריני נזיר סתם ויביא קרבן נזיר ויחזור להיות נזיר כמספר הפעמים שאמר שיהיה נזיר. ובשבועה אינו חייב אלא אחת, שאינו לוקה אלא מלקות אחת. אבל אם נשאל על השבועה הראשונה, חלה השבועה השניה. וכן אם נשאל על השניה, חלה השלישית. ואסור לאכול עד שיותרו כולם, מדלא תנן הרי זו שבועה אחת, אלא אינו חייב אלא אחת:

ד **ופירושם להקל.** אע״ג דכשפירש דבריו אזלינן בתר פירושו, כי סתם ולא פירש אזלינן להחמיר, דסתם נודר דעתו לאסור:

כבשר מליח. היינו קרבן, דכתיב (ויקרא ב׳:י״ג) על כל קרבנך תקריב מלח:

כחרם של כהנים מותר. אע״ג דחרמי כהנים מועלים בהם עד שיבואו לידי כהנים והוי דבר הנדור, מ״מ סתם חרמי כהנים משמע שכבר באו ליד כהן:

אם כמעשר בהמה אסור. דהוי דבר הנדור, שצריך להקדישו, ואין מעשר בהמה אוסר הדיר כמו שמעשר דגן אוסר הגורן:

שאין אנשי גליל מכירין תרומת הלשכה. לפי שהיו רחוקים מירושלים:

שאין אנשי גליל מכירין חרמי כהנים. וכל מה שהיו מחרימין היו מפרישין לבדק הבית. והלכה כרבי יהודה:

ה **בחרמו של ים.** לשון מצודה, כמו אשר היא מצודים וחרמים (קהלת ז׳.):

הרי עצמי קרבן. אסר עצמו כקרבן על חבירו:

אין נשאלים עליהם. אין צריכין שאלת חכם, שאינן חלים:

ואם נשאלו. ואם עם הארץ הוא זה שנדר כהאי גוונא ובא לישאל על נדרו, אין פותחין לו פתח לחרטה ואין מתירין לו. ואם עבר על נדרו זה מנדין אותו:

פותחין לו פתח ממקום אחר. מראים לו שהדבר קיים ופותחין לו פתח מטעם אחר ומתירין לו נדרו. אבל לא עונשין ולא מחמירין. וכן הלכה:

פרק ג

א **ארבעה נדרים.** כולהו מפרש להו ואזיל:

קונם שאיני פוחת לך מן הסלע. קונם ככר זה עלי אם אני פוחת לך מן הסלע. והסלע הוא ד׳ דינרים:

על השקל. הוא חצי סלע:

שניהם רוצים בשלשה דינרים. ולא היה בלבם לשם נדר, אלא המוכר נדר לזרז הלוקח שיוסיף דמים, וכן הלוקח כדי שיפחות המוכר בדמי המקח, הלכך לא הוי נדר. ואע״ג דדברים שבלב אינם דברים, היכא דמוכחא מלתא כי הכא שכן דרך כל מוכרין ולוקחין לעשות כן, אזלינן בתר דברים שבלב:

ר״א בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו כו׳ מפרש בגמרא דחסורי מחסרא והכי קתני, הרוצה שיאכל חבירו אצלו ומסרב בו ומדירו, נדרי זרוזין הוא. והרוצה שלא יתקיימו נדריו כל השנה יעמוד בראש השנה, ויאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל. ויעמוד בראש השנה לאו דוקא אלא ה״ה בכל עת שירצה ולכל זמן שיקבע:

ובלבד שיהיה זכור. מן התנאי בשעת הנדר ודעתו על התנאי שיהיה קיים, אז הנדר בטל. אבל אם לא נזכר מן התנאי בשעת הנדר ולא בתוך כדי דבור משעה שנדר, הנדר קיים. ואין צ״ל אם נזכר מן התנאי בשעת הנדר ודעתו שיהיה התנאי בטל והנדר קיים, דפשיטא שהנדר קיים. ומשפטי השבועות והנדרים שוין לדין זה. והלכה כרבי אליעזר בן יעקב:

ב **נדרי הבאי.** גוזמא ושפת יתר, והוא בעצמו יודע שלא היה כך:

קונם אם לא ראיתי. קונם עלי ככר זה אם לא ראיתי וכו׳:

נדרי שגגות. אמר קונם עלי ככר זה:

אם אכלתי אם שתיתי ונזכר שאכל ושתה. ובשעת הנדר היה סבור שלא אכל ולא שתה לא הוי נדר:

קונם שאיני אוכל לך ואיני שותה, ושכח ואכל ושתה. דבשעה שהנדר חל שהוא בשעת האכילה והשתיה שכח את הנדר, מותר, דילפינן משבועה דכתיב (ויקרא ה׳:ד׳) האדם בשבועה, דבעינן שיהיה אדם בשעה שהשבועה חלה עליו, כלומר שיהיה זכור מן השבועה, והוא הדין בנדר:

קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי. היינו נדרי שגגות, דכיון שנודע שלא גנבה לו נמצא שלא היה נדר:

אלו ואלו מותרין. דנדר שהותר מקצתו הותר כולו דאינו רוצה שיחול נדרו אלא כעין שנדר אותו, וכיון שמקצתו היה שוגג נתבטל כולו:

ג **נדרי אונסין.** דמעיקרא לא היה בדעתו שיחול הנדר אם יעכבנו אונס, ובכהאי גוונא שהדברים מוכיחים, דברים שבלב הוו דברים:

ד **להרגין.** לסטים שהורגין האדם ונוטלין את ממונו:

ולחרמין. גזלנים שאינם הורגים. ולא זו אף זו קתני:

ולמוכסין. במוכס העומד מאליו. אבל מוכס שהעמידו המלך, בין מלך ישראל בין מלך נכרי ולוקח דבר קצוב בחוק המלכות, דינא דמלכותא דינא ואסור לברוח מן המכס וכל שכן שאסור לידור ולישבע לו לשקר:

שהן של תרומה. אע״פ שהורגין וגוזלין, אין אוכלין דבר האסור. אי נמי, תרומה לא חשיבא להו מתוך שאינה נאכלת אלא לכהנים טהורים נמכרת בזול הרבה:

לא יפתח לו בנדר. אם לא שאל ממנו האנס שידור לא יתחיל הוא בנדר:

במה שהוא מדירו. אם שאל ממנו האנס לידור לא ידור לו אלא במה ששאל בלבד, ולא ידור לו בדבר אחר. וכל הני ארבעה נדרים דתנא במתניתין, דין הנדרים והשבועות שוים, ומה שמותר בנדר מותר בשבועה ואין צריכים התרה, חוץ מנדרי זירוזין בלבד שצריכים התרה מדברי סופרים, לפיכך השבועה אסורה בהם:

ה **הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות.** ראה רוח סערה באה וירא שמא יקצצו נטיעותיו ואמר הרי אלו קרבן אם אינן נקצצות. או שראה דליקה נפלה בעיר וירא על טליתו שמא תשרף ואומר הרי זו קרבן אם לא תשרף:

יש להם פדיון. כשאר הקדשות, ויפדו ויקנה בדמיהן קרבן. דכיון דלא אמר הרי הן עלי כקרבן, לאו למיסרינהו עליה כקרבן איכוין אלא שיהיו לקנות בדמיהן קרבן:

אין להם פדיון. אלא המעות נתפסין בקדושה והנטיעות חוזרות להיות קדושות, דכיון דאמר עד שיקצצו, הכי קאמר, לכשאפדם יחזרו ויקדשו עד שיקצצו:

ו **מותר ביושבי יבשה.** שאין דרכם לרדת בים:

בכלל יושבי יבשה. שסופם לרדת ולישב ביבשה:

לא כאלו ההולכים מעכו ליפו. אית דמפרשי לה הכי, הא דתנן ברישא דמתניתין הנודר מיורדי הים מותר ביושבי יבשה דמשמע הא ביורדי הים אסור, לא כאלו שהולכים מעכו ליפו, שהנודר מיורדי הים אינו אסור בהם, דמשום דרך מועט כזה לא מקרו יורדי הים. ואית דמפרשי, לא כאלו ההולכים מעכו ליפו בלבד דבכלל יורדי הים הם ליאסר, וגם יושבי יבשה מקרו, אלא אף במי שדרכו לפרש, לפי שסופו לירד ליבשה:

ז **מי שהחמה רואה אותו.** מדלא קאמר מן הרואים:

ח **אסור בקרחים ובבעלי השיבות.** מדלא קאמר בבעלי השער:

שאין נקראים שחורי הראש אלא אנשים. לפי שהאנשים פעמים מכסים ראשם ופעמים מגלים ומשחרות ראשם ניכר שהם אנשים, אבל נשים לעולם הולכות וראשם מכוסה. והקטנים בין זכרים בין נקבות הולכין בגילוי הראש ואינם ניכרים בין זכר לנקבה, ומשום הכי לא אקרו שחורי הראש אלא האנשים הגדולים:

ט **מן הילודים.** משמע שנולדו כבר:

מן הנולדים. משמע העתידין להוולד:

מן הנולדים רבי מאיר מתיר אף בילודים. בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, מן הנולדים אסור בילודים, ר״מ אומר אף הנודר מן הנולדים מותר בילודים, כי היכי דהנודר מן הילודים מותר בנולדים:

אלא ממי שדרכו להוליד. כגון אדם ובהמה, לאפוקי עופות ודגים שאין מולידים אלא מטילים ביצים:

י **מאוכלי שום.** אחד מעשר תקנות שתיקן עזרא שיהיו אוכלים שום לילי שבת, מפני שמרבים הזרע וליל שבת הוא זמן עונה של תלמידי חכמים:

ומותר בכותים. שאינן עולים לרגל. ואע״ג דמדאורייתא הוא, מפני שהם שונאים ירושלים ובחרו להם הר גריזים:

יא **מותר בישראל.** שיצאו מכלל בני נח:

ואסור בעובדי כוכבים. ואפילו באותם שהם מזרע אברהם:

אסור בישראל. וגרים נמי בכלל זרע אברהם נינהו, דכתיב (בראשית י״ז:ה׳) כי אב המון גוים נתתיך:

ומותר בעובדי כוכבים. ואפילו באותם שהם מזרע אברהם, דלא אקרו זרע אברהם אלא בני יעקב בלבד, דכתיב (שם כ״א) כי ביצחק יקרא לך זרע,

ביצחק ולא כל יצחק:

שאיני נהנה לישראל. משל ישראל:

שאין ישראל נהנים לי. משלי:

ומוכר ביותר אם שומעין לו גרסינן. כלומר ימכור הדבר ביותר מכדי שויו אם ירצה חבירו לשמוע לו, ולקנות ממנו החפץ ביותר ממה ששוה:

לערלים. דעתו על מי שאינו מאמין בברית מילה:

למולים. המאמינים בברית מילה:

מותר בערלי ישראל. כגון מי שמתו אחיו מחמת מילה:

ואסור במולי אומות. כגון ערבי מהול וגבעוני מהול:

שלש עשרה בריתות. נאמרו בפרשת מילה שנאמרה לאברהם:

שהיא דוחה את השבת. דכתיב (ויקרא י״ב:ג׳) וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ואפילו בשבת:

שהיא דוחה את הנגעים. דדרשינן ימול, ואפילו במקום בהרת, ואין כאן משום קוצץ בהרתו שהוא בלאו דהשמר בנגע הצרעת (דברים כ״ד:):

פרק ד

א **אין בין המודר.** אלא דריסת הרגל. לעבור דרך ארצו, או להשאיל כלים שאין עושין בהם אוכל נפש, שמותרין במודר הימנו מאכל, ואסורין במודר הימנו הנאה:

נפה וכברה רחים ותנור. שמתקנים בהם אוכל נפש. וכל שכן קדרה ושפוד שהאוכל עומד בתוכו. ומודר מאכל דתנן במתניתין, הוא שיאמר לו הנאת מאכלך עלי קונם:

מקום שמשכירין כיוצא בהם. דכיון דדרך להשכיר כיוצא בזה והוא מוחל לו השכירות, באותם הדמים יכול לקנות אוכל נפש והוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל:

ב **שוקל לו שקלו.** מחצית השקל שחייב כל אחד מישראל בכל שנה לצורך קרבנות צבור. והמדיר יכול לשקול בשבילו, דמצוה בעלמא קעביד:

ופורע לו חובו. אית דמוקמי לה דוקא בחוב שהתנה לוה עם המלוה שלא יפרענו אלא לכשירצה ולא יוכל המלוה ללחצו, והשתא לא אהני ליה מידי במה שפורע חובו. ואית דמוקמי לה בכל חוב שבעולם, שאינו אלא מונע את בעל חובו שלא יתבענו, ומניעת תביעה אינה בכלל הנאה:

ומחזיר לו אבדתו. בין שהיו נכסי מחזיר אסורים על בעל אבדה בין שהיו נכסי בעל אבדה אסורים על המחזיר משום דמצוה קעביד:

ובמקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש. כששניהם מודרים הנאה זה מזה, אם הוא נוטל שכר נמצא נהנה, ואם אינו נוטל שכר נמצא מהנה, לפיכך תפול הנאה להקדש. ולא אמרינן יוליך הנאה לים המלח, לפי שאסר עליו הנאתו כהקדש, הלכך כל הנאה הבאה לידו ממנו הקדש היא:

ג **ותורם תרומתו ומעשרותיו לדעתו.** כגון שאמר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום. אבל לא יאמר לו לתרום, שהרי עושהו שליח והנאה היא לו שעושה שליחותו:

ומקריב לו קיני זבין וזבות. כהן שהדיר את ישראל הנאה ממנו, יכול להקריב קרבנותיו שמביא על זב וזבה ויולדת:

ומלמדו מדרש. ספרא וספרי, שהוא מדרש הפסוקים:

הלכות. הלכה למשה מסיני:

אגדות. דברי חכמים שהסמיכום על הפסוקים. וטעמא דשרי ללמדו כל הני, שאין אדם רשאי ליקח שכר כדי ללמד את חבירו את כל אלה, ואין כאן הנאה, דמצוה קעביד:

אבל לא ילמדנו מקרא. שמותר ליטול שכר על למוד המקרא, שאינו נוטל אלא שכר פיסוק טעמים לנגן המקראות כהלכתן, ולאו דאורייתא הוא ושרי ליטול שכר עליו, ואם אינו נוטל נמצא מהנהו, ואם נוטל נמצא נהנה. ודוקא במקום שנהגו ליטול שכר על המקרא, אבל במקום שאין נוטלין שכר על המקרא אף המקרא שרי ללמדו:

אבל מלמד הוא את בניו. ואע״ג דמצוה על האב ללמד את בנו וזה מוציאו מידי חובתו, לא מקריא הנאה, דמצות לאו ליהנות נתנו. וגם אפשר שהיה מוצא אחר שהיה מלמדו חנם:

ולא יזון את בהמתו. דניחא ליה בפיטומה וקא מהני ליה:

טמאה נפשה וגופה לשמים. דלמלאכה קיימא ואינו חושש על פיטומה:

שאם ירצה מוכרה לעכו״ם. לאכילה ונוטל דמים יתירים בשביל פיטומה:

ד **עומד אבל לא יושב.** מתניתין איירי כשנכסי המבקר אסורים על החולה, ובמקום שנוטלין שכר על הישיבה עם החולה, שאם יושב עמו ואינו נוטל שכרו הנהוג הרי מהנהו. אבל עמידה, זמן מועט הוא ואין רגילין ליטול עליה שכר:

רפואת הנפש. רפואת גופו:

רפואת ממון. רפואת בהמתו. לפי שחייב אדם לרפאות את חבירו כשחלה, שנאמר (דברים כ״ב) והשבותו לו, לרבות אבדת גופו, ומצוה קעביד, לפיכך אע״פ שהדירו הנאה ממנו מרפאו בידיו כשחלה בגופו. ואם חלתה בהמתו אינו יכול לרפאה בידים מפני שמהנהו, אבל אומר לו סם פלוני יפה לה, סם פלוני רע לה:

אבל לא בקטנה. מפני שמהנהו כשמגביה עליו את המים:

אבל לא בימות הגשמים. מפני שמחממו. והלכה כר׳ יהודה:

אבל לא מן התמחוי. לא יאכל עמו בכלי אחד, שמא יניח מלאכול מנה יפה שבו כדי שיאכל זה המודר הנאה ממנו, או שמא יקרב לפניו חתיכה שיאכל ונמצא מהנהו:

אבל אוכל הוא [עמו] מן התמחוי החוזר. לבעל הבית. ראובן אוכל בקערה שיודע שכשיחזירנה לבעל הבית יחזור בעל הבית וישלחנה לשמעון שמודר הנאה ממנו, ולא חיישינן שמא ישייר בקערה כדי שיאכל ממנה שמעון ונמצא מהנהו:

האבוס שלפני הפועלים. כלי גדול שממלאים אותו ואוכלים בו כל הפועלים ביחד:

לא יעשה עמו באומן. לא יקצור עמו באותה שורה שהוא קוצר. שגורם לו שממהר לעשות מלאכתו כשמוצא המקום פנוי ונמצא מהנהו. ואין הלכה כר״מ:

ה **מן הנוטות.** פירות תלויין הנוטין חוץ מן הפרדס:

ובשביעית לא ירד לתוך שדהו. אע״ג דפירות שביעית רחמנא אפקרינהו, גוף הקרקע לא אפקר רחמנא, וחיישינן שמא בשעה שאינו אוכל מן הפירות ישהה בשדה ויתעכב שם ויהנה מגוף הקרקע שאינו הפקר:

ו **המודר הנאה מחבירו לא ישאילנו.** גזירה שמא ישאל ממנו, והוא אסר הנאת אותו פלוני עליו. וכן לא ילונו, גזירה שמא ילוה ממנו:

ולא ימכור לו. בפחות משויו, גזירה שמא יקח ממנו נמי בפחות משויו ונמצא נהנה:

אם היה דרכו לחרוש הוא אסור. דלא איכוין אלא שלא יחרוש הוא עצמו כמו שהיה רגיל, אבל אחרים יחרשו:

ואם אין דרכו לחרוש. דעתו היה שלא יחרשו בה לא הוא ולא אחרים:

ז **ואין לו מה יאכל.** אורחא דמלתא נקט, וה״ה אפילו יש לו מה יאכל:

ובא זה ונוטל מזה. אם ירצה ליתן לו, ואינו עובר על נדרו. אבל אינו יכול לכופו לשלם לו, דהא לא אמר לו תן לו ואני אפרע. ואם אמר לו כן, אסור, דהא שליח שוייה:

ח **ור״י אוסר.** דכיון שאין שם אחר שיכול לזכות אלא הוא, הוי כמתנה. ואין הלכה כר׳ יוסי. ודוקא באין לו מה יאכל הוא דשרו רבנן, אבל באינש אחרינא לא:

פרק ה

א **השותפין.** שיש לכל אחד מהם בית בחצר, והחצר שלפני הבתים שניהם שותפין בה. ובזמן שיש בחצר דין חלוקה והוא שיהיה לכל בית ובית ארבע אמות בחצר לפני הבית וישאר עוד מן החצר ארבע אמות לזה, וארבע אמות לזה בהא מודו כולי עלמא דשניהם אסורים ליכנס בחצר עד שיחלוקו, הואיל ויש בה דין חלוקה. ולא אפליגו ר׳ אליעזר ורבנן אלא בחצר שאין בה דין חלוקה, רבנן אמרי כל אחד מהם בשל חברו הוא נכנס, ורבי אליעזר בן יעקב סבר יש ברירה והאי בדידיה קאזיל והאי בדידיה קאזיל:

ושניהם אסורים להעמיד שם רחים וכו׳ ומודה ר׳ אליעזר בן יעקב בכל הני דשותפים מעכבים זה על זה, דלא שייך להתיר מטעם ברירה. דכיון דבידו לעכב עליו ואינו מעכב נמצא מהנהו:

וכופין את הנודר למכור את חלקו. דחיישינן מאחר שרואה את חברו נכנס ישכח ויכנס גם הוא. אבל כששניהם אסורים לא חיישינן. ודוקא כשנדר מעצמו שלא יהנה בשל חברו הוא דכופין אותו למכור חלקו, אבל אם חברו הדירו שלא יהנה ממנו, אנוס הוא ואין כופין אותו למכור דמאי אית ליה למעבד, ואם אמרת כן כל שותף ידיר את חברו שלא יהנה ממנו כדי שיכופו אותו למכור לו חלקו:

ב **היה אחד מן השוק וכו׳** להודיעך כחו דרבי אליעזר בן יעקב נקט לה, דאפילו אחד מן השוק שאין לו חלק בחצר שרי ליה רבי אליעזר בן יעקב ליכנס מטעם ברירה. והלכה כרבי אליעזר בן יעקב:

ג **המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבד וכו׳** ראובן שנאסר עליו ליהנות בנכסי שמעון ויש לשמעון בעיר מרחץ ובית הבד שהשכירן לאחרים ובא ראובן להשתמש בהן, רואים אם נשאר לשמעון מקום בזה המרחץ ובית הבד שלא השכירו, כגון בור בבית המרחץ וכיוצא בזה, אסור לראובן להשתמש בהם. ואם לאו, מותר:

ומת או שמכרם לאחר מותר. דכיון שאמר ביתך שדך, לא נתכוון אלא בזמן שהם שלו. אבל אם אמר בית זה או שדה זו, אסרם עליו לעולם:

ד **הריני עליך חרם.** הנאתי תהיה אסורה עליך בחרם שלא תוכל ליהנות ממני:

המודר אסור. אע״פ שלא ענה אמן. שאדם יכול לאסור על חבירו שלא יהנה ממנו:

הרי את עלי חרם. שאסר על עצמו כל הנאה שתבוא לו מחברו, הנודר אסור:

בדבר של עולי בבל. כגון בור של עולי רגלים שהיו עולים מבבל לארץ ישראל לרגל, והיה אותו הבור באמצע הדרך וידן של כל ישראל שוה בו, והוי כהפקר, ולא כדבר שהוא של שותפים:

ה **הרחבה.** השווקין שבעיר:

והתיבה. שמניחין בה ספרים:

והספרים. שקונים בני העיר ללמוד בהם:

והכותב חלקו לנשיא. מפרש בגמרא דהכי קתני, ומה תקנתן, יכתבו חלקן לנשיא, כלומר אלו שנדרו הנאה זה מזה ואסורים להשתמש ברחובה של עיר ובתיבה ובספרים, יכתוב כל אחד מהם חלקו שיש לו ברחבה ובתיבה ובספרים לנשיא, ואחר כך יוכל כל אחד מהם להשתמש בהם, שבממון של נשיא הם משתמשים ואין אחד מהם נהנה משל חבירו:

רבי יהודה אומר. אם ירצו יכתבו חלקם להדיוט, אלא שאם כתבו לנשיא אין צריך לזכות לו ע״י אחר, דמשום חשיבותו של נשיא קונה אף על פי שלא זיכה לו על ידי אחר, ובהדיוט לא קנה עד שיזכה לו על ידי אחר:

אנשי גליל אין צריכין לזכות. אנשי גליל קנטרנים היו ובכעסן היו נודרים הנאה זה מזה, עמדו אבותיהן וכתבו חלקיהן לנשיא, שאם בניהם אחריהם ידרו הנאה זה מזה לא יהיו אסורים ברחבה של עיר או בתיבה או בספרים, דממון נשיא הם:

ו **מעשה בבית חורון וכו׳** בגמרא מפרש דמתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, ואם הוכיח סופו על תחלתו אסור, ומעשה נמי בבית חורון באחד שהוכיח סופו על תחלתו וכו׳:

ואינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל. אלמא לא נתנם אלא כדי שיבא אביו ויאכל, ואסור. אבל אם אמר הרי הן לפניך ואם רצונך יבא אבא ויאכל, מותר. ואם סעודתו מוכחת עליו שהרבה בסעודה יותר ממה שהיה צריך וניכרין הדברים שבשביל אביו עשה כדי שיבא ויאכל, אסור:

פרק ו

א **הנודר מן המבושל.** שאמר קונם מבושל עלי:

מותר בצלי ובשלוק. כל שנתבשל יותר מבישולו הראוי נקרא שלוק:

מעשה קדירה רך. שנאכל עם הפת:

עבה. שנאכל בלא פת:

ביצת טרמיטא. מבושלת במים חמים ומשמרים אותה שלא תקפה:

ובדלעת הרמוצה. דלעת שטומנים אותה ברמץ, הוא אפר חם, ומתמתק בכך:

ב **ממעשה רתחתה.** אוכל עשוי מקמח שהורתח בקדרה. וכללא דמלתא, בנדרים הלך אחר לשון בני אדם לפי הזמן והמקום, ואי איכא דוכתא דקרו לצלי מבושל ולמבושל צלי, הנודר מן המבושל אסור בצלי, וכן כל כיוצא בזה. ואי רובא קרי ליה הכי ומיעוטא קרי ליה הכי, לא אמרינן זיל בתר רובא אלא הוי ספק נדרים, וכל ספק נדרים להחמיר:

ג **אינו אסור אלא מן הכבוש של ירק.** דסתם כבוש של ירק הוא:

כבוש שאיני טועם. משמע כל מיני כבוש. וכן שלוק, צלוי, מליח, בלא ה״א, משמע כל מינים של שלוק, ושל צלוי ושל מליח:

ד **דג דגים שאיני טועם.** לא דג ולא דגים והכל במשמע:

טפלין. מבלי מלח:

בטרית טרופה. דג שחותכים אותו חתיכות חתיכות ומוכרים אותו ויש לו שם בפני עצמו ואינו בכלל דג ודגים:

ציר. מים היוצאים מן הדגים המלוחים:

ומורייס. שומן היוצא מדגים מלוחים:

צחנה. תערובת מיני דגים טרופים נקראים צחנה. ודוגמתו במסכת ע״ז [דף מ׳.] ההיא ארבא דצחנתא:

ומותר בציר ובמורייס. הואיל ואין עיקר ממשות הדג מובלע בהם:

הנודר מטרית טרופה אסור בציר ובמורייס. דכיון דהזכיר טרופה, מכל דבר שמעורב בו מין דג משמע:

ה **קום.** הוא נסיובי דחלבא, מים היוצאים מן הגבינה:

אבא שאול אומר כו׳ בין מלוחה בין טפילה. דלא תימא הגבינה המיוחדת שבגבינה משמע ואין דרך לאכלה בלא מלח. והלכה כאבא שאול:

ו **מותר ברוטב ובקיפה.** רוטב הנקפה בשולי הקדרה נקרא קיפה:

רבי יהודה אוסר. הואיל ויש בו טעם בשר. ואין הלכה כרבי יהודה:

אימתי בזמן שאמר בשר זה עלי. דכיון שאמר בשר זה, שוייה עליה חתיכה דאיסורא ואסור בטעמו. אבל אם אמר קונם בשר עלי, לא אסר עצמו אלא בדבר הנקרא בשר:

ז **מותר בתבשיל שיש בו טעם יין.** כרבנן דרבי יהודה:

ח **סתוניות.** ענבים רעים הנשארים בגפנים בימות הסתיו, ואינם ראוים ליין ועושים מהם חומץ:

כל ששם תולדתו קרויה עליו. ואע״פ שנשתנה נקרא על שם עיקרו. כמו, דבש תמרים, חומץ סתוניות:

וחכמים מתירין. איכא בין ת״ק לחכמים, דת״ק סבר הנודר בסתוניות מותר בחומץ היוצא מהן ואסור בסתוניות, וחכמים מתירין בסתוניות עצמן, דכיון דסתוניות לאו בני אכילה נינהו, כי נדר מסתוניות דעתו על החומץ היוצא מהן לא על הסתוניות עצמן. והלכה כחכמים. פירוש אחר, וחכמים מתירין חומץ הסתוניות כמו דבש תמרים, דסבירא להו לחכמים דבין בדברים הראויים לאכילה בין שאינן ראויין לאכילה האוסר דבר אחד על עצמו מותר ביוצא ממנו:

ט **קפלוטות.** מין ממיני הכרתים הגדלים בא״י:

שהוא שם לווי. הבא לומר ירקות שדה צריך לחבר שם לירק ולומר ירקות שדה. וכן כולם. אבל בשביעית לפי שאין ירקות גינה מצויין שאין גדלין בלא עבודה ואוכלים ירקות שדה, לפיכך ירקות סתם בשביעית הוו ירקות שדה. משא״כ בשאר שני השבוע:

י **אספרגוס.** מין כרוב הוא, אלא שאין כרוב נקרא בשם אספרגוס. פירוש אחר, אספרגוס, המים ששלקו בהם הכרוב:

מן הגריסין אסור במקפה. שאע״פ שהם נתונים לתוך המקפה עדיין שם גריסין עליהם:

ורבי יוסי מתיר. דקסבר מקפה של גריסין מקרו, גריסין גרידא לא מקרו:

מקפה. תבשיל עב של קטנית או של ציקי קדרה:

הנודר מן המקפה אסור בשום. רגילים היו לתת שום בכל מקפה כדי שיתן טעם, והשום הוא המקפה:

אסור באשישין. פסולת של עדשים. ואין הלכה כר׳ יוסי בתלתא בבי דמתניתין:

חטה חטים שאיני טועם. חטה משמע פת אפויה, חטים משמע לכוס:

פרק ז

א **הנודר מן הירק.** לא מצאתי אלא דלועין. ואם מין ירק הוא אמאי לא זבין ליה:

כן הדבר. ומשם אני מביא ראיה. שמא אומר לא מצאתי אלא קטנית. ומדקא אתי להמלך על הדלועין אלמא מין ירק הוא. והלכה כחכמים:

ב **אסור בפול המצרי יבש.** דדגן כל מידי דמדגן משמע, כל דבר שעושין ממנו כרי, והא נמי מדגן הוא:

הנודר מן הדגן אסור בכל. מיני קטניות שעושין מהן כרי. ואין הלכה כרבי מאיר:

ג **בשק ביריעה ובחמילה.** מיני בגדים גסים ועבים ביותר ואין בני אדם רגילים להתכסות בהם:

מותר בגיזי צמר. שלא נתכוין אלא לבגד צמר:

הכל לפי הנודר. לפי שעת הנדר. כיון שניכר שמחמת כובד משאו נדר. מותר להתכסות. והלכה כרבי יהודה:

ד **הנודר מן הבית.** שלא יכנס לבית. מותר ליכנס לעליה, דלאו בכלל בית הוא:

ה **דרגש.** מטה קטנה שנותנין אותה לפני מטה גדולה וממנה עולין למטה הגדולה:

לתחומה של עיר. אלפים אמה לכל רוח סביבותיה:

עיבורה של עיר. הבתים היוצאים ממנה בתוך שבעים אמה ושיריים. כאשה מעוברת שכריסה בולט לחוץ:

האגף. [מקום] נעילת הדלת. ודוגמתו, יגיפו הדלתות בספר (עזרא) [נחמיה ז׳ ג׳] ואין הלכה כר״מ בכולה מתניתין:

ו **אסור בחילופיהן ובגידוליהן.** אם החליפן לכתחלה אסור המחליף בדמיהן, דרבנן גזרו על דמי איסורי הנאה. וגידולי קונם אסורים כגידולי הקדש:

שאיני אוכל שאיני טועם. לא אסר עליו אלא אכילה וטעימה מהם בלבד:

אבל בדבר שאין זרעו כלה. כגון בצלים, וכיוצא בהן. אפילו גידולי גידולים הוי כמו גוף האיסור, כיון שאין הזרע כלה:

ז **קונם מעשה ידיך עלי.** אסר כל מה שהיא עושה ומכינה לו. ואם נטעה אילן, גידוליו אסורין:

ח **שאת עושה איני אוכל עד הפסח.** הכי משמע שאת עושה עכשיו איני אוכל עד הפסח, אבל לאחר הפסח אני אוכל. אבל כל מה שאת עושה עד הפסח איני אוכל, משמע, כל מה שאת עושה מהיום עד שיבא הפסח איני אוכל אותו לעולם אפילו לאחר הפסח:

ט **שאת נהנית לי עד הפסח אם הולכת את לבית אביך עד החג.** מי שהיה עומד אחר החג ואסר הנאתו עליה עד הפסח אם תלך לבית אביה עד החג:

לאחר הפסח בלא יחל דברו. כלומר, אם הלכה לאחר הפסח, עוברת בבל יחל למפרע על מה שנהנית ממנו קודם הפסח:

פרק ח

א **קונם יין.** עד שתחשך. שכן דרך לשון בני אדם, כשאומרים היום רוצים לומר עד השלמת היום:

שבת זו. היה עומד באמצע השבוע ואמר שבת זו אסור בכל השבוע:

והשבת לשעבר. ואסור נמי ביום השבת, כי הוא בכלל השבוע שעבר:

חודש זה אסור בכל החודש. אם עומד באמצע החודש ואמר חודש זה, אסור עד תשלום החודש, ויום ר״ח להבא, ומותר ביום ר״ח כי הוא נמנה עם החודש הבא, ואפילו היה ר״ח ביום שלשים לחודש שעבר. וכן שנה זו, אם עמד באמצע השנה ואמר שנה זו, אסור עד תשלום השנה, ומותר בר״ה שהוא נמנה עם השנה העתידה לבא:

שבוע זה. היה עומד באמצע השמיטה ואמר שבוע זה, אסור עד תשלום השמיטה, והשביעית בכלל שמיטה שעברה:

אם אמר יום אחד, שבת אחת, חודש אחד, שנה אחת, שבוע אחד, אסור מיום ליום. אם עומד באמצע היום ואומר יום אחד, אסור עד למחר כעת הזאת. וכן אם עומד בשמונה לחודש ואמר חודש עלי, אסור עד ח׳ לחודש הבא. וכן בשנה. וכן בשמיטה. וכן אם אמר קונם עלי יין יום סתם, או שבת, או חודש, או שנה סתם, אע״פ שלא אמר יום אחד, שבת אחת, חודש אחד, דינו מעת לעת. והאומר קונם עלי יין היום, אע״פ שהוא מותר כשתחשך, צריך שאלה לחכם, גזירה כשאמר היום שמא יבא להתיר כשיאמר יום סתם, דמיחלף ליה בין יום להיום, או בין שבת זו לשבת סתם. וכן כולם:

ב **עד הפסח אסור עד שיגיע.** דבלשון בני אדם, עד ולא עד בכלל:

עד שיהא, אסור עד שיצא. דמשמע כל זמן שהוא הווה:

עד לפני הפסח ר״מ אומר אסור עד שיגיע. דלא מעייל אינש נפשיה אספיקא, ודבר המבורר לקרות פני הפסח קאמר, והיינו עד שיגיע. ורבי יוסי סבר, מעייל אינש נפשיה לאסור בכל מה שיוכל להסתפק. והלכה כר׳ יוסי:

ג **עד הקציר.** של חטים ושעורים:

עד הבציר. של ענבים:

עד המסיק. של זיתים:

אינו אסור אלא עד שיגיע. הואיל ואין לקציר ובציר זמן קבוע, כדמפרש ואזיל, לא שנא אמר עד שיהא לא שנא אמר עד שיגיע, אינו אסור אלא עד שיגיע, שכל דבר שאין זמנו קצוב אין בדעת הנודר להכניס עצמו באיסור זמן שאין ידוע לו, ולפיכך אמרינן דודאי עד שיגיע קאמר:

ד **עד הקיץ עד שיהא הקיץ.** בין אמר עד הקיץ בין אמר עד שיהא הקיץ אינו אסור אלא עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות, כלומר שקוצצים תאנים הרבה ומכניסים אותם בסלים:

עד שיקפלו המקצועות. המחצלאות שמיבשים עליהם התאנים, לאחר שנתיבשו מקפלין אותן מחצלאות ומניחין אותן לשנה הבאה:

הכל לפי מקום נדרו. אם רוב תבואות המקום חטין, עד קציר חטים. ואם שעורים, עד קציר שעורים. וכן אם היה בהר בשעת הנדר, עד שיגיע זמן הקציר והבציר בהר. ואם בבקעה, עד שיגיע זמן הקציר והבציר של בקעה:

ה **עד הגשמים עד שיהיו גשמים.** באיזה לשון משתי לשונות הללו שהוציא מפיו, מותר כיון שהתחילו הגשמים לירד ברביעה שניה, שהיא בשנה המאוחרת בר״ח כסליו. הלכך הנודר עד הגשמים אסור עד ראש חדש כסליו, אלא אם כן ירדו גשמים בתחלת זמנן שהוא בשנה המבכרת בי״ז במרחשון, ובשנה הבינונית בכ״ג בו. וכן הלכה. ולא כרשב״ג שאומר עד שיגיע זמנה של רביעה:

רבי יהודה אומר עד שיעבור הפסח. והלכה כרבי יהודה:

ו **לילי הצום.** ליל צום כפור, שמצוה להרבות בסעודה בערב צום כפור:

קונם שום שאיני טועם וכו׳ שעזרא תיקן שיהו אוכלים שום בלילי שבת מפני שמרבה הזרע. ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי בנו, אלא כדאמרינן לעיל במתניתין כל שזמנו קבוע אמר עד שיגיע אסור עד שיגיע. עד שיהא, אסור עד שיצא:

ז **זהו כבודי.** שאפרנס בני משלי:

היו מסרבין בו לשאת את בת אחותו. מפצירין בו שישא את בת אחותו מפני שהיא בת גילו ואמרינן [יבמות ס״ב.] הנושא את בת אחותו עליו הכתוב אומר (ישעיהו נ״ח:ט׳) ומבשרך לא תתעלם אז תקרא וה׳ יענה:

שלא נתכוין זה אלא לשם אכילה ושתיה. ומיהו גם באכילה ושתיה מותר, הואיל ולא הוציא מפיו אכילה ושתיה, דבנדרים בעינן שיוציא בשפתיו, כדכתיב (במדבר ל׳:ג׳) ככל היוצא מפיו יעשה. ולא דמי לרישא, דאישות בכלל הנאות איתיה:

פרק ט

א **רבי אליעזר אומר פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו.** כגון שיאמרו לו אילו היית יודע שיאמרו העולם לאביך ולאמך ראו גידולים שגדלתם, כמה בנכם קל בנדרים, ונמצאת מזלזל בכבודם, כלום היית נודר:

וחכמים אוסרין. דחיישינן שמא משקר, כי הוא בוש לומר שלא היה מניח מלידור בשביל כבודם, ונמצא שחכם מתיר נדר זה בלא חרטה. ומיירי שהוא אינו מתחרט מעיקרא מעצמו, דקיי״ל פותחין בחרטה ואין צריך למצוא לו פתח בשעה שהוא מתחרט מעצמו מעיקרא:

יפתחו לו בכבוד המקום. על מלתיה דר״א קא פריך, כי היכי דפותחין בכבוד אביו ואמו ולא חיישינן שמא ישקר, יפתחו לו נמי בכבוד המקום ויאמרו לו אילו היית יודע שתקרא רע לפני המקום כלום היית נודר. ואמרו לו חכמים דר״א, מהא לא תסייען, דאף ר״א מודה בהא, דודאי ישקר, דלא חציף אינש כולי האי דיאמר שלא היה מניח בשביל כבוד המקום, ולא דמי לרשב״ג דפתח להוא גברא יש בוטה כמדקרות חרב כו׳. דהתם אומר לו מן הפסוקים כהך דתנן במתניתין שעובר על לא תשנא ולא תקום ולא תטור. אבל כשמזכירין לו כבוד המקום אז ודאי משקר. והלכה כחכמים:

שבינו לבין אביו ואמו. כגון שהדיר את אביו מנכסיו:

ב **ועוד אמר רבי אליעזר.** קולא אחרת בנדרים:

פותחין. בנדרים בנולד, כגון דבר שאינו מצוי ונולד ונתחדש אחר שנדר ואילו ידע בשעת הנדר שיתחדש דבר זה לא היה נודר:

וחכמים אוסרים. דטעמא דחרטה, משום שע"י חרטה נעקר הנדר מעיקרו, ובדבר שאינו מצוי אינו נעשה נדר עקור מעיקרו, כי בשביל זה לא היה מניח מלידור כי היה סבור שלא יבוא לעולם:

ונעשה סופר. ת"ח והכל צריכים לו:

או שהיה משיא את בנו בקרוב לא הייתי נודר. וכגון שנדר לזמן ולא היה סבור שישיא את בנו בתוך אותו זמן ויצטרך לילך לחופת בנו. והלכה כחכמים:

ג **יש דברים שהם כנולד.** נראין כנולד:

ואינן כנולד. ופותחין בהם:

אמרו לו מת וכו' ואע"ג דמיתה נולד הוי, הואיל ופירש בשעת נדרו בעבור מה היה נודר, נעשה כתולה נדרו בדבר, כאילו פירש כל זמן שאביה קיים, הלכך לא הוי נולד. אבל תנאי גמור לא הוי, הילכך צריך התרה. ובירושלמי מוכח שא"צ התרה. וכן פירש רמב"ם:

ד **אילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי נודר הרי זה מותר.** אחר שיתירנו החכם. וכל המודר הנאה מחבירו, כשמתירין לו אין מתירין אלא בפני חבירו, דכתיב (שמות ד':י"ט) ויאמר ה' אל משה במדין לך שוב, אמר לו הקב"ה למשה, במדין נדרת במדין לך והתר את נדרך. לפי שנשבע משה לחותנו שלא יזוז ממדין בלא רשותו, דכתיב (שם ב') ויואל משה לשבת את האיש, והצריכו הקב"ה ללכת להתיר נדרו בפניו:

ה **פותחין לו בכתובת אשתו.** בפרעון כתובתה אם נדר לגרשה:

ו **פותחין בימים טובים ובשבתות.** אם נדר להתענות, או שלא לאכול בשר לזמן קצוב, אומרים לו אילו שמת אל לבך לשבתות וימים טובים שבתוך זמן זה כלום היית נודר. ואין זה פותח בכבוד המקום:

אותן הימים. שמצא להם פתח להתחרט:

מותרים. שהחכם מתירן:

ושאר הימים. שאין עליהם חרטה, נשארין באיסורן:

שנדר שהותר מקצתו הותר כולו. אע"פ שלא מצא פתח על כולו. דלא נדר מעיקרא אלא על דעת שיתקיים כולו, נמצא התרת מקצתו פתח לכולו:

ז **לזה ולזה.** כגון שאסר הראשון עליו בקונם, ואמר על השני הרי זה כראשון ועל השלישי הרי זה כשני, וכן כולם. הותר הראשון הותרו כולם, שכולם תלויין בו:

לזה קרבן ולזה קרבן. הא מתניתין רבי שמעון היא דאמר גבי שבועת הפקדון אם היו חמשה תובעים אותו וכפר ונשבע והודה שאינו חייב קרבן על כל אחד עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד, והכא נמי צריך שיאמר לזה קרבן ולזה קרבן. אבל חכמים אומרים אם אמר שבועה שאיני חייב לך ולא לך ולא לך, חייב על כל אחד ואחד, והכא נמי אם אמר לא לזה ולא לזה ולא לזה, אע"פ שלא הזכיר קרבן על כל אחד, הוי כל אחד נדר בפני עצמו. וכן הלכה:

ח **ולא במיושן בלבד הותר אלא בכל היין.** ודוקא שאמר אילו ידעתי כן לא הייתי נודר כלל או הייתי אומר ישן מותר וחדש אסור. אבל אמר אילו הייתי יודע הייתי אומר כל יין אסור עלי חוץ מן הישן, הרי זה אין מותר לו אלא הישן בלבד, וכל שאר יין אסור:

ט **פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו.** אם נדר לגרש את אשתו:

מה ראתה אמן להתגרש. אם לא שנמצא בה ערות דבר, ונמצא פוגם את בניו. ולא חיישינן שמא ישקר, שהוא אינו מתחרט אלא שהוא בוש לומר שאינו חושש לכבוד בניו:

י **אלא שהנדר טעות.** מעיקרו, שבשעת הנדר היתה לבנה, ואינו צריך שאלה לחכם:

מעשה באחד שנדר וכו' בגמרא מפרש דחסורי מחסרא והכי קתני, רבי ישמעאל אומר אפילו כעורה ונעשית יפה, שחורה ונעשית לבנה, ומעשה נמי וכו'. דת"ק לא שרי אלא בזמן שהיה הנדר טעות מעיקרו, כגון שהיתה יפה בשעת הנדר. ורבי ישמעאל סבר שאע"פ שלא נעשית יפה אלא לאחר הנדר, הנדר מותר, דכיון שיכולין ליפותה לא היתה כעורה מעיקרא. ואין הלכה כרבי ישמעאל:

פרק י

א **נערה המאורסה.** בת שתים עשרה שנה ויום אחד והביאה שתי שערות קרויה נערה, עד ששה חדשים. ובת י״א שנה ויום אחד, נדריה נבדקים, אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה, נדרה נדר, ואף היא אביה ובעלה מפירין נדריה:

הפר האב ולא הפר הבעל. משום דהוה אפשר למטעי ולפרש אביה ובעלה מפירין נדריה, או אביה או בעלה, תנא הפר האב ולא הפר הבעל וכו׳, לאשמועינן דתרווייהו צריכין להפר:

ואין צריך לומר שקיים אחד מהם. שאם קיים אחד מהם אין השני יכול להפר. והא קמשמע לן שאע״פ שנשאל האחד מהם שקיים על הקמתו, כדקיי״ל נשאלים על ההיקם, אין זה שנשאל על ההיקם יכול להפר יותר, הואיל ולא היו יכולים שניהם להפר בבת אחת:

ב **מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל.** שאין הבעל מפיר נדרי אשתו עד שתנשא:

מת הבעל נתרוקנה רשות לאב. ומפר כל ימי נערותה דכתיב (במדבר ל׳:י״ז) בנעוריה בית אביה:

והאב אינו מפר בבגר. כדכתיב (שם) בבית אביה בנעוריה:

ג **נתגרשה בו ביום.** ששמע האב, שאם עבר היום שוב אינו יכול להפר:

ונתארסה. לאחר, בו ביום:

אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה. שנדרה בפני הארוס הראשון, שהארוס מיפר בקודמין:

כל זמן שלא יצאה לרשות עצמה. לא מחמת בגר ולא מחמת נשואין:

ד **עד שלא היתה בתו יוצאה מאצלו.** קודם שתבא לרשות הבעל. וכן הארוס אומר לה כן:

עד שלא תכנס לרשותו. שמשנכנסה לרשותו אינו יכול להפר, שאין הבעל מפר בקודמין. ושמעינן ממתניתין שהבעל יכול להפר נדרי אשתו אפילו בלא שמיעה, מדקתני וכן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אומר וכו׳:

ה **בוגרת ששהתה י״ב חודש.** בוגרת שאין אביה מיפר נדריה ותבעוה לינשא ושהתה י״ב חודש שמכאן ואילך בעלה חייב במזונותיה:

ואלמנה. ששהתה שלשים יום. משתבעוה לינשא שהיא אוכלת משל בעלה:

רבי אליעזר אומר הואיל ובעלה חייב במזונותיה. הוא מיפר את נדריה. ואין הלכה כר״א:

ו **שומרת יבם וכו׳ ר״א אומר יפר.** כשעשה בה יבמה מאמר מיירי, דסבירא ליה לר״א מאמר קונה ביבמה קנין גמור מן התורה. ואם היא נערה ויש לה אב, אביה ויבמה שעשה בה מאמר מפירין נדריה:

רבי יהושע אומר לאחד ולא לשנים. דלא סבירא ליה לר״י מאמר קונה קנין גמור, מיהו סבירא ליה דיש זיקה, וזיקה ככנוסה, וכשאין שם אלא יבם אחד מיפר, אבל כשיש שני יבמין אין שום אחד מהם מיפר שאין ברירה:

ר״ע אומר לא לאחד ולא לשנים. דסבר זיקה אינה ככנוסה, ומאמר אינו קונה קנין גמור מן התורה:

אשה שקנה הוא לעצמו. היינו ארוסתו:

הרי הוא מיפר נדריה. בשותפות עם אביה:

אשה שהקנו לו מן השמים. דהיינו יבמתו:

אינו דין שיפר נדריה. בשותפות עם אביה:

שיש לאחרים רשות בה. שגם היא זקוקה לשאר אחים:

מה אתה משיב על יבם אחד. כלומר תשובתך טובה על דברי ר״א שאומר שמיפר אפילו כשיש ב׳ יבמין, מה תשיבני על דברי שאני אומר לאחד ולא לשנים:

אין היבמה גמורה ליבם. להתחייב מיתה הבא עליה כשם שהארוסה גמורה לאישה לענין חיוב מיתה. והלכה כר״ע:

ז **הרי הן קיימין לא אמר כלום.** דהוה ליה קיום בטעות, לפי שיש נדרים שלא יחפוץ בקיומן:

הרי הן מופרין רבי אליעזר אומר מופר. דמסתמא אין אדם רוצה בנדרי אשתו:

נדרים שבאו לכלל איסור. לאחר שנדרה אסורה בהם אם לא יפר לה הבעל:

שבאו לכלל הקם. נדרים שחלו כבר:

ח **הפרת נדרים.** שאמרה תורה (במדבר ל׳:ט׳) ואם ביום שמוע אישה יניא אותה:

כל היום. עד שתחשך, שנאמר ביום שמעו. והא דכתיב מיום אל יום צריכא, דלא תימא ביממא אין בליליא לא, קמ״ל מיום אל יום דזימנין שיש לו זמן להפר מעת לעת, כגון אם נדרה בתחלת הלילה:

ויש בדבר להקל ולהחמיר. כלומר פעמים שיש להפרה זמן מועט ופעמים זמן מרובה:

נדרה בלילי שבת. האי דנקט בלילי שבת לאשמועינן שמפירין נדרים בשבת ואפילו שלא לצורך השבת. והחכם אינו מתיר בשבת אלא נדרים שהן לצורך השבת, ואע״פ שהיה לו פנאי מבעוד יום יכול להתיר לצורך השבת:

שאם לא הפר וחשכה אינו יכול להפר. שאין הפרת נדרים מעת לעת אא״כ נדרה מתחלת הלילה. ולענין הפרה אינו מועיל עד שיאמר מופר לך כלישנא דקרא, דהפרת הבעל הוא מכאן ולהבא בלא טעם, כמו את בריתי הפר (בראשית י״ז:י״ד). וחכם הוא שאומר מותר לך אין כאן נדר ואין כאן שבועה שהוא עוקר הנדר מעיקרו. ואם אמר החכם בלשון הפרה והבעל בלשון התרה, אינו מותר ואינו מופר. ואם אמר אם לא נדרת מדירך אני, דבריו קיימים, ואין צריך שיאמר קיים ליכי, הואיל ואפילו שתק כל אותו היום הנדר קיים, בדבור כל דהו נמי הוי קיום. ובשבת יאמר טלי אכלי טלי שתי, ולא יפר כדרך שיאמר בחול, והנדר בטל מאליו. ואם אינו יכול להכריחה, מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו. ודוקא ביטול כגון טלי אכלי שהוא מכריחה לעבור על נדרה הוא שמועיל אם חשב בלבו אע״פ שלא הוציא בשפתיו, אבל הפרה שאינו מכריחה לעבור על הנדר צריך להוציא בשפתיו ולא סגי אם הפר בלבו:

פרק יא

א **אלו נדרים.** בגמרא מפרש דנדרים ושבועות קתני, דבלשון חכמים שבועות בכלל נדרים הם:

אם ארחץ ואם לא ארחץ. הכי קאמר, הנאת רחיצה אסורה עלי לעולם אם ארחץ היום, הרי נדר. אם לא ארחץ, שבועה שלא ארחץ, הרי שבועה. וכן אם אתקשט, הנאת קישוט אסורה עלי לעולם אם אתקשט היום. אם לא אתקשט, שבועה שלא אתקשט:

אמר ר״י אין אלו נדרי עינוי נפש. אנדר בלבד פליג ר׳ יוסי על ת״ק, ואמר דהנאת רחיצה אסורה עלי לעולם אם ארחץ היום, אין זה נדר של עינוי נפש, שהרי אפשר לה שלא תרחץ היום ולא תהיה הנאת רחיצה אסורה עליה לעולם, ומניעת יום אחד מרחיצה אינו עינוי נפש, דניווול של יום אחד לא הוי ניוול. ואין הלכה כר״י. ובין האב ובין הבעל נדרי עינוי נפש הוא דמפירין, דכתיב (במדבר ל׳:י״ז) בין איש לאשתו בין אב לבתו, מקיש אב לבעל, מה בעל אינו מיפר אלא נדרי עינוי נפש, אף אב אינו מיפר אלא נדרי עינוי נפש. ורמב״ם פסק שהאב מיפר כל נדרים ושבועות אפילו אותן שאינן של עינוי נפש, שנאמר (שם) כל נדריה ואסריה:

ב **אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו.** שהוא מאמינו עד שירויח ויפרע לו:

הרי זה יפר דברי רבי יוסי. ר׳ יוסי לטעמיה דסבירא ליה שאין הבעל מיפר כל נדר שיש בו עינוי נפש, שהוא מחלק בין עינוי מרובה לעינוי מועט ובין עינוי של זמן מרובה לזמן מועט, וכל מתניתין דהאי פירקא אזלא כוותיה ואינה הלכה. אלא הבעל מיפר כל נדר שיש בו עינוי נפש, בין של יום אחד ואפילו שעה אחת, בין של זמן מרובה. בין עינוי גדול בין עינוי קטן, וכן מיפר נדרים ושבועות בדבר שבינו לבינה אף על פי שאין בהם עינוי נפש, כגון אם נשבעה או נדרה שלא תכחול או שלא תתקשט. וכן אם נדרה שלא תאכל מפירות מדינה זו, הבעל מיפר, שטורח הוא לו להביא לה פירות ממדינה אחרת, והוי דברים שבינו לבינה. ומה בין נדרים ושבועות שבינו לבינה לנדרים ושבועות שיש בהן עינוי נפש, נדרים ושבועות שיש בהם עינוי נפש מיפר לעצמו ולאחרים, כגון אם נדרה שלא תאכל בשר ולא תשתה יין, מיפר לה והיא מותרת לאכול ולשתות ואפילו לאחר שתתאלמן או תתגרש ותנשא לאחר. ונדרים ושבועות שבינו לבינה, כגון אם אסרה עליה תשמיש של כל אדם לעולם או שלא תכחול ותתקשט לעולם, מיפר חלקו, ותהא משמשתו וכוחלת ומתקשטת כל זמן שהיא תחתיו, וכשתתאלמן או תתגרש תהיה אסורה בתשמיש כל אדם ולכחול ולהתקשט. וכן כל כיוצא בזה:

ג **קונם שאיני נהנית לבריות אינו יכול להפר.** שאין זה מנדרי עינוי נפש, שהרי יכולה להתפרנס משל בעל, דבעל לאו בכלל בריות הוא. והא מתניתין נמי רבי יוסי היא, ואין כן הלכה כדפרישנא לעיל. ולא מיבעיא אי אמרה קונם שאיני נהנית לבריות שאסרה הנאת כל הבריות עליה, שהוא מיפר משום נדרי עינוי נפש אליבא דחכמים, אלא אפילו אמרה קונם שאיני נהנית לפלוני שלא אסרה עליה אלא הנאת אותו פלוני בלבד, הבעל מיפר משום דברים שבינו

לבינה, שטורח הוא לו כשלא תהנה מאותו פלוני, והתורה אמרה בין איש לאשתו, כל דבר שבין איש לאשתו הבעל מיפר:

ויכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה. הכי קאמר, ועוד טעמא אחרינא שקונם שאיני נהנית לבריות אין הבעל מיפר, שהרי יכולה ליהנות מלקט שכחה ופאה שאינה נהנית מן הבריות, דמתנות עניים נינהו, ונמצא שאין כאן עינוי נפש:

קונם כהנים ולוים נהנים לי. כי היכי דקונם שאיני נהנית לבריות מותרת במתנות עניים, הכי נמי המדיר כהנים ולוים מנכסיו מותרים במתנות כהונה ולויה:

ד **קונם שאיני עושה על פי אבא.** הקדש יהא כל מה שאני עושה מלבוא ע״פ אבא, כלומר, שלא יוכל אבא ליהנות ממעשה ידי:

אינו יכול להפר. שאין זה דברים שבינו לבינה. ובהא מודו כולי עלמא שאוסרת הנאתה על פלוני אין הבעל מיפר. וכן הלכה:

על פיך אינו צריך להפר. משום דמשעבדא ליה. ואע״ג דהקדש מוציא מידי שעבוד, אלמוה רבנן לשעבודא דבעל שאין הקונם מפקיע שעבודו:

יפר שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו. וההקדש חל על החלק העודף שאינו תחת שעבודו, לפיכך צריך להפר, וההפרה מועלת בו משום דהוי דברים שבינו לבינה שאי אפשר שלא יתערב אותו העודף בשל בעלה:

רבי יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה. ועיקר מעשה ידיה צריך הפרה שמא יגרשנה ויפקע שעבודיה דבעל ואז יחול הנדר ותהא אסורה לחזור לו. והלכה כר׳ יוחנן בן נורי. ובאומרת יקדשו ידי לעושיהם, דידים איתנהו בעולם וחל עליהם הקדש:

ה **הרי זה יחזור ויפר.** דהפרה בטעות לא הויא הפרה עד שיכוין לאשה שנדרה, דכתיב (במדבר ל׳:י״ב) לא הניא אותה, עד שתהיה ההפרה לעצמה של הנודרת. וגם שיכוין לנדר שנדרה, דכתיב (שם) ושמע אביה את נדרה, עד שידע איזה נדר נדרה:

ו **קיים לתאנים כולו קיים כו׳** וטעמא, דכתיב (שם) אישה יקימנו, יקים ממנו, כשקיים מקצתו קיים כולו. אבל יפירנו, דליכא למדרש הכי, אינו מופר עד שיפר כולו. ואלו דברי יחיד ואינה הלכה, אלא הלכה כחכמים שאומרים מקיש הקמה להפרה, מה הפרה מה שהיפר היפר ומה שלא היפר לא היפר, דהא ליכא למדרש מיפירנו הפרה במקצת, אף הקמה מה שקיים קיים ומה שלא קיים לא קיים, דמיקימנו נמי לא דרשינן הקמה במקצת, אלא אורחיה דקרא למכתב הכי. ואף על גב דבהתרת חכם אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו, בהפרת הבעל והאב אינו כן:

ז **איני יודע שיש מפירין.** שיש לי רשות להפר:

יפר. ביום שנודע לו שיש לו רשות להפר, שהוא עליו כיום שמעו:

איני יודע שזה נדר. וצריך הפרה:

רבי מאיר אומר לא יפר. דכיון שיודע שיש בידו להפר אף על פי שלא ידע שהוא נדר מכל מקום היה לו להפר. ואין הלכה כרבי מאיר:

ח **ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהם.** ותנאו קיים ולא קנה הבעל. ואף על גב דבמתנה זו מצילו מן הטורח, שהרי אשתו ניזונת מן המעות הללו, ומזונותיה היו עליו, אצולי מטרחא אינה חשובה הנאה:

ט **ונדר אלמנה וגרושה כו׳** לגופיה לא צריך קרא, דכיון דאין לה בעל מי יפר, אלא כשנדרה כשהיא אלמנה לזמן, ולא הגיע זמן הנדר עד שנישאת:

אינו יכול להפר. אע״פ שהנדר חל כשהיא תחתיו, דבתר שעת הנדר אזלינן:

נדרה בו ביום, גרשה בו ביום, והחזירה בו ביום. ואח״כ שמע את נדרה:

אינו יכול להפר. כיון שיצאת לרשות עצמה בין נדר להפרה. דאין הבעל מיפר בקודמין:

י **תשע נערות נדריהן קימים.** נערות לאו דוקא:

בוגרת והיא יתומה. שנישאת ומת בעלה כשהיא נערה, והיא יתומה בחיי האב שאחר שנישאת אין לאביה רשות בה, ובגרה אח״כ ונדרה, נדרה קיים, שאין האב יכול להפר שהרי היא בוגרת, ועוד שהיא יתומה בחיי האב:

נערה ובגרה והיא יתומה. שנישאת ומת בעלה. שנדרה כשהיא נערה ובגרה לאחר מכאן והיא יתומה בחיי האב כדפרישנא:

נערה. בשעה שנדרה. שלא בגרה עדיין והיא יתומה בחיי האב. והנך תלתא, יתומה בחיי אב כיילא להו:

בוגרת ומת אביה. שבשעה שנדרה היתה בוגרת ומת אביה, דהיינו יתומה ממש:

נערה ובוגרת וכו׳ והנך תלתא נמי, מת אביה כייל להו:

נערה שמת אביה ומשמת אביה בגרה כו׳ הנך תלתא דקתני, בוגרת כיילא להו. ובגמרא אמרינן, דחכמים לא שנו אלא ג׳ נערות, בוגרת ויתומה ויתומה

בחיי האב:

ר״י אומר כו׳ דכיון שנכנסה לחופה יצאתה מרשות אביה בהנהו נישואים:

יא **קונם שאיני נהנית לאבא ולאביך כו׳ הרי זה יפר.** דכיון דנאסרה בהנאת אביה ואביו ע״י שהיא עושה לבעלה, גנאי הוא לבעל והוי דברים שבינו לבינה:

יב **האומרת טמאה אני לך.** באשת כהן מיירי, דנאסרה לבעלה באונס ולא הפסידה כתובתה. והאמינוה חכמים לאסור עצמה על בעלה. וכיון דיוצאת בגט נוטלת כתובתה, דמספר כתובתה נלמוד, לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי:

השמים ביני ובינך. מפרש בגמרא, דאינו יורה כחץ, כלומר דברים דקמי שמיא גליא ואינה יכולה לברר. ומיירי בבאה מחמת טענה דאמרה בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה. דאי לאו הכי, אמרינן לה זילי לא מפקדת אפריה ורביה:

נטולה אני מן היהודים. שאסרה תשמיש של כל ישראל עליה. ואף על גב דאמרינן בפרק המדיר היכא דנדרה איהי דיוצאה בלא כתובה, דהיא נתנה אצבע בין שיניה, רש״י פירש ביבמות [דף קי״ב] כיון שאסרה הנאת תשמיש של כל ישראל עליה ודאי אנוסה היא כי קשה תשמיש לה, וסברה משנה ראשונה דאפילו דברים שבינו לבינה לא הוי, דאפשר שיגרשנה:

חזרו לומר כו׳ נתקלקלו הדורות וחששו שהיא משקרת להפקיע עצמה מתחת בעלה:

תביא ראיה לדבריה. ולא מהימנינן לה בלי ראיה:

יעשו דרך בקשה. יבקשו ממנה שלא תדבר עוד בו ובירושלמי מפרש יעשו סעודה ויפייס:

יפר חלקו ותהא משמשתו. דהוי דברים שבינו לבינה ומיפר לעצמו: